

waarde had. In haar strijd tegen de magie keerde zij zich tevens tegen iedere inmenging van de Christelijke religie op haar terrein. De gevolgen konden daarvan op den duur niet uitblijven.

Want het therapeutisch handelen wordt mede bepaald door het inzicht, dat wij hebben in het verband tusschen God, mensch en wereld. Bezien we dit verband onjuist, dan dreigen de gevaren der magie; ontkennen of miskennen we het, dan kan de geneeskunde niet verder komen dan een practisch materialisme of positivisme zonder eenig besef van de relaties, die God tusschen mensch, wereld en Zich Zelf gelegd heeft. Zij verbindt dan niet meer wat krachtens scheppingsordinantie bij elkaar behoort. Haar oog blijft gesloten voor mogelijkheden en perspectieven, die haar tot nog rijkere ontplooiing zouden kunnen brengen. Zij kan dan niet anders dan analyseeren, uit elkaar halen, en waar zij de synthese betracht, is deze op zuiver stoffelijke waarden betrokken.

Het zou mij te ver voeren om dit alles nader uit te werken. Ik kan slechts even twee punten aangeven, waarin de moderne geneeskunde krachtens haar uitgangspunt moest te kort schieten.

Het eerste punt betreft dat van de geneeskundige handeling als zoodanig.

Al mag de medische wetenschap bogen op vroeger nooit vermoede successen, en al zijn haar zegeningen vooral voor het maatschappelijk leven niet te tellen, anderzijds mag niet uit het oog worden verloren, dat zij meerdere mogelijkheden had kunnen aangrijpen voor haar individuele therapie, indien zij zich niet te veel versterkt had in het mechanistisch denken. Daardoor verwierp zij maar al te veel, wat in zijn werking volgens dit schema niet dadelijk te verklaren was, maar dat toch op den duur bleken zou van groote waarde te zijn. Zij zag geen kans om buiten haar eigen, hoogst beperkte wijze van denken verbanden te vermoeden, die aan hem, die in een Schepper en schepping geloofden, niet onwaarschijnlijk behoeften voor te komen.

Ik denk hier, om slechts enkele feiten te noemen, aan haar hoogmoedige houding tegenover homeopathie en natuurgeneeswijze, aan haar verwerping van behandelingsmethoden, die eeuwenlang hun waarde hadden bewezen, en aan de ontkenning van de beteekenis van het teleologisch denken voor het therapeutisch handelen.

En als tweede punt, waarin de geneeskunde te kort is geschoten, noem ik haar miskenning van het feit, dat het wezen van den mensch religieus bepaald is. Hij is geen dier, maar beeldrager Gods, in al zijn doen en laten gebonden aan Diens wetten. Hij gaat niet in het stoffelijke onder, maar stijgt daarboven uit. Aan zijn leven ligt een bestemming ten grondslag, die niet in de materiele processen is af te lezen. Hij is een eenheid, een totaliteit, die meer omspannt dan zijn lichamelijke bestaan. Zijn lijden is niet louter een organisch natuurgebeuren, maar wordt door zijn geheele persoonlijkheid ervaren. De geneeskunde kan daarom niet zonder een eigen menschbeschouwing.

Dit had de magie goed begrepen. Maar deze geestesrichting maakte daarbij de fout, dat zij den waren religieuzen wortel der menschheid niet wilde kennen en daarom aan het schepsel goddelijke krachten toekende.

De moderne geneeskunde daarentegen schuwt iedere menschbeschouwing, die ook maar eenigszins verder dan het zintuigelijk-waarneembare reikt.

Zij weet niet van zonde, ze kent geen zedelijke krachten, ze ziet geen strijd tusschen het Godsrijk en dat van den duivel, ze verstaat niets van wedergeboorte en bekeering, de diepere zin van ziekte en dood ontgaat haar, zij heeft geen belangstelling voor de vraag van 's menschen hoogste goed, van een geopenbaarde Waarheid wil ze niets weten.

Zoo blijft zij in den grond blind voor den diepsten nood der wereld en kan zij tenslotte ook haar eigen wijsgeerig-wetenschappelijke fundeering niet vinden. Haar oogen blijven gesloten voor de geweldige roeping, die zij van Godswegen te vervullen heeft, en zij beseft niet, hoe zij haar ontstaan en ontwikkeling te danken heeft aan Hem, Die in ongehouden goedheid nog zooveel lijden wil verzachten. Zij heeft er geen weet van, van welk een adellijke herkomst zij is.

En nu bedoel ik met deze opmerkingen waarlijk niet van de geneeskunde een stuk theologie te maken. Zij heeft haar eigen terrein en de arbeid van den predikant is de hare niet.

Maar als wetenschap heeft zij de roeping zich rekenschap te geven van haar oorsprong en taak, en Gods Openbaring dient haar hierbij tot richtsnoer te zijn.

En dan kan zij de bovengenoemde feiten niet laten liggen, en wel omdat de mensch een totaliteit is, wiens stoffelijk bestaan niet straffeloos van het geheel kan worden losgemaakt. Zij heeft ook met den mensch als religieus wezen te maken en hem ook als zoodanig te bezien, zij het dan ook, dat haar taak te dien opzichte een andere is dan die van den predikant.

En nu stel ik mij allermint voor, dat ik met deze opmerkingen het vraagstuk van de verhouding tusschen geneeskunde en Christelijke religie heb opgelost.

We raken hier aan vragen, waarvan de beantwoording zoo maar niet dadelijk is te geven. Er zal nog heel wat wetenschappelijke arbeid verricht moeten worden, voordat we in staat zullen zijn het Christelijk geloof op de juiste wijze in de medische wetenschap tot openbaring te brengen.

Maar deze arbeid is dan ook geen overbodige weelde.

Eenerzijds heerscht er omtrent bovengenoemde verhouding nog veel misverstand, verwarring en onkunde, niet het minst in den eigen kring van Christusbelijders; anderzijds vermenigvuldigen zich ook in het kamp der moderne geneeskunde gedurende de laatste decennia de stemmen, die pleiten voor een andere, meer geestelijke instelling van deze wetenschap.

Over dit laatste mogen we ons zeker verblijden.

Maar daarbij mogen we toch geenszins uit het oog verliezen, dat een geneeskunde, die zich van haar materialistischen inslag heeft losgemaakt en ook wil gaan rekenen met de geestelijke structuur van den mensch, in den grond de kloof niet dempt tusschen haar en de Christelijke religie, wanneer zij deze geestelijke structuur beziel, los van de Goddelijke Openbaring.

Meer dan ooit past hier van geloovige zijde de grootste waakzaamheid. Het gevaar om tenslotte verstrikt te geraken in beschouwingen en opvattingen, die, hoe sympathiek ook klinkend, uiteindelijk toch onverenigbaar zijn met wat de Heilige Schrift ons omtrent den mensch leert, is verre van denkbeeldig.

En hiermee wil ik de behandeling van mijn onderwerp besluiten.

Met het aan de orde stellen van de diepere vragen, die bij de geneeskunde aan de orde komen, meen ik geen overbodig werk te verrichten.

Wie als Christen zoekt te leven, kan niet onverschillig staan tegenover de vraag, hoe hij ook in zijn strijd tegen ziekte en dood, moet handelen overeenkomstig Gods Wil.

's Gr.

G. K. S.

UIT DE SCHRIFT

Verwarring.

En ik zal jongelingen stellen tot hunne Vorsten, en kinderen zullen over hen heerschen. En het volk zal gedrongen worden, de één zal zijn tegen den ander, en een iegelijk tegen zijn naaste: de jongeling zal stout zijn tegen den oude, de verachte tegen den geëerde.

Wanneer iemand zijnen broeder uit het huis zijns vaders zal aangrijpen, zeggende: Gij hebt een kleed, wees ons tot overste, laat toch dezen aanstoot onder uwe hand wezen: zoo zal hij te dien dage zijne hand opheffen, zeggende: Ik kan geen beelmeester wezen, daar is ook geen brood en geen kleed in mijn huis, zet mij niet tot een overste des volks.

Jesaja 3:4-7.

Wij spreken nogal eens over de gerichten Gods, die over ons land komen. Maar dit ons spreken is lang niet steeds geloovig, diep, getrouw. 't Is soms niet meer waard, dan het aantrekken van den profetenmantel. De scherp analyseerende, en concreet op de dingen ingaande profetie, — die moet dan nog komen. Ze blijft vaak weg. „Het volk, dat van kermen verstand heeft”, is met den mantel al vaak content. Ik geloof, dat de Heere Zich zeer vertoornet over velerlei christelijk gebazel. Formeele gezindheidsethiek is het: kermen, verootmoedigen, zuchten, bidden. Maar materieel zeggen: zóó en zóó moet gij vandaag dóón, dat ontbreekt maar al te veel. We krijgen dan „verstand van kermen”. Maar geen kermen van verstand.

Zulk gekerm vergroot het gebrek aan leiding. En waar blijkens Jesaja 3 dit gebrek aan leiding een oordeel is, wordt het oordeel in zulk gekerm alleen maar vergroot. Slechts in de bekeering wijkt het, want die is ook altijd van A tot Z concreet: geen formeele gezindheids-ethiek, doch materiele werk-ethiek vindt dan erkenning voor haar voorschriften.

Scherp wordt dit belicht door Jesaja. In hoofdstuk 3:1-11 teekent hij, hoe „Juda van zijn leidslieden beroofd” is¹⁾. Hoe dit bedoeld is, zegt prof. Ridderbos: „Men vergelijk 2 Kon. 21:14, waar door Nebukadnezar de aanzienlijken, de helden en de handwerkslieden uit Jeruzalem worden weggevoerd”. Vreemd geweld had de leidende instanties buiten werking gesteld, en wat er overbleef, onder zijn directe controle geplaatst.

„Het aldus ontbloote staatswezen”, aldus weer prof. Ridderbos, „wordt een speelbal der grillen van halfrijpe jongemensen, die de heerschappij weten te bemachtigen, vgl. Pred. 10:16. Grenzenloze verwarring is het gevolg”. „Kindergrillen” zullen over hen heerschen, alzoo vertaalt deze exegeet vs. 4b. Dat is natuurlijk geen leeftijds kwestie, hier wordt zakkelijk gewogen en te licht bevonden. Diepere ernst ontbreekt. Bijgeloovigheden van den één. Onbeheerscht geëxperimenteer van den ander. Onbegrepen ideologieën bij den derde.

De glijbaan als route naar snel succes bij den vierde. Nervositeit tot heroïsme omgedoopt door den vijfde. De bezonkenheid van het oordeel weggespot door de mythe der dynamiek door een zesde. Kindergrillen. Over zóóveel jaar is er weer stabilisatie.

Maar o, de inmiddels aangerichte schade, de schade, als God Zijn toorn ontlaadt in al zulke dynamiek.

In dat ontzaglijke geval wordt de anarchie, zelve reeds een oogenschijn der zonde, tot haar gestrange straf. Een straf, die niet door geweldadige oppressie van hooger menschenhand kan worden bezworen; want toen Nebukadnezar kwam, moest hij juist de tuchtroede Gods zijn over joodsche koningen, die dictatoriale altures hadden aangenomen, en hun theocratische, naar Christus Jezus heenwijzenden ambtsdienst hadden miskend en nagelaten. Neen, alleen door terugkeer naar de wet is die straf te verbreken. Ontbreekt deze, dan wordt de toestand verergerd. Individualisme doodt dan de individualiteit: man tegen man, ieder probeert, hoe ver hij met zijn polsstok springen kan: lukt het, dan heeft hij het getroffen; lukt het niet, — waar is de rechter? Hij heeft hem immers door? Gevestigde posities beteekenen niets meer, onderdom evenmin. Men kan koningen hooren uitschelden en raadsliden der kroon hooren beleedigen door wie al bij een eerste steekproef als intellectueel bezwijkt. En straks kan niemand meer orde brengen in den chaos: „wanneer twee broeders samenkomen in het ouderlijke huis, dan vraagt de een den ander, de hoogste macht te aanvaarden — niemand zou zich ertegen verzetten! — en de zorg voor het tot een puinhoop geworden staatsgebouw op zich te nemen: de vrager gaat uit van de veronderstelling, dat de ander nog een mantel heeft om zich behoorlijk mee te kunnen vertoonen. Maar deze wijst den voorslag heftig af: hij wil en kan niet de arts zijn, die het uit duizend wonden bloedend lichaam van den staat (vgl. 1:6) heelt: immers is hij even arm als de anderen” (Ridderbos).

„Deze aanstoot”, — deze puinhoop, ziedaar wat er overgebleven is.

Wat in Judea het staatsbestel overkomen was, is ook grotendeels voor het onze tot een ramp geworden. God weet, voor hoelang.

Maar met het trekken van een parallel hebben we dit Schriftwoord niet tot zijn recht doen komen. Judea was een staat, doch het was in de staatsorganisatie tevens, en dan wel primair, kerk. In zijn staatsbestel was het veelszins afhankelijk van vreemde staatsmacht; en straks is dat proces van afhankelijkheidsverlies doorgestaan tot in de ballingschap. Het is een proces, van God Zelf geleid, — de ontmanteling van den stoel van David, opdat straks Davids Zoon verschijnen zou naar eigen wijze: zonder uiterlijke gedaante, zonder wereldlijke heerlijkheid. Inzoverre deze ontleedings-procedure ook voor de hedendaagsche kerk van Christus geldt, opdat zij straks ongewapend en ontbloot haar geloofsglorie, en die alleen, zal mogen demonstreeren aan God en aan Zijn engelen, in zóóverre heeft de ontblooting van het staatsbestel, die in de laatste jaren hand over hand toeneemt, ook daar waar men er niet van weten wil, haar parallel in ons leven.

Doch iets anders houdt ons bezig. Judea's staatsbestel wordt ontbloot, opdat Judea's kerk weer leeren zou, dat die militaire en politieke ontmanteling een te-recht-brenging is van de kerk, die primair is als organisatie van de kinderen van Abraham. De plaats der politieke te-recht-stellingen in de dagen der anarchie is meteen de plaats der kerkelijke te-recht-brenging in dezelfde periode der bekeering tot de gehoorzaamheid aan Gods geopenbaarde Woord. Tenzij de kerk zich verhardt, ontrouw wordt, zwijgt, knoeit, laf wordt, smakeloos zout.

Zoo is het ook voor ons. Geen grooter steun voor de geesten, die thans verwarring stichten, dan een laffe kerk, die met haar eischen van formeele ethiek, b.v. „wees correct”, heel correct den preekstoel voorbijloopt. Althans den preekstoel, die concreet spreekt.

Maar als de anarchie, die heden ons bedreigt, wordt opgevangen door een kerk, die heelemaal zichzelf durft zijn, omdat zij móét, dan zal het oordeel schiften in het huis van God, en dus ook daaromheen.

De tucht van 's Heeren Woord, die worde erkend, nu de dagen anarchistisch, en daarin wel zeer boos zijn.

K. S.

1) Dr J. Ridderbos' Korte Verklaring, die ik hier volg, ook in andere details.

CORRESPONDENTIE.

Tot onze spijt moeten we, in antwoord op de zeer vele aanvragen, mededeelen, dat van de Juni-nummers geen exemplaren meer beschikbaar zijn.

KE

„DE PINGSM

Terwijl geloof v bruik m de baatz der ande levensw hem ge lijke p en te van Abi de trane dat geen geen Du begint verlaat bewijze, eenige p begrip „5 het blad, wijzing „ te zijn „ Ik heb op dit a bij stukje druk der „De Her- blad hee gedaan; zwijgen.

Overig destijds miek”. I elkaar n oorlog. T geestelje den krac Heraut” minologis betoogen vliegen, kij die Zaterdag schouder filistijne Een enke zich zichte tot het a smakelijke

Ik gel- legenheid maar ge Op de pingamid heeft d ik zelf a den beke make uit Sikkel se

„V delus kenn getu mena Jezu mena Da de m Dat dat h lijke De laars het en V Vade en z eeuw Mide den houc betes Ge Mide het den vaar allee zóov Henz weld van Na scha were de g die door van Cate toele brek onde we hebl over toor